

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА
ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В ДОМ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С
УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ – ГР. БАТАК, ЦЕНТРОВЕ ЗА
НАСТАНЯВАНЕ ОТ СЕМЕЕН ТИП ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С
УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ И ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С
ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА – ГР. БАТАК, ДОМ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ
ЛИЦА С ДЕМЕНЦИЯ – С. ГОРНА МАХАЛА, ОБЩИНА КАЛОЯНОВО
И ДОМ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА С УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ –
ГР. ПЛОВДИВ

Във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ), които изпълнява омбудсманът на Република България, на основание Заповед № 20-1/28.06.2023 г. екип на институцията извърши проверки в гореуказаните обекти в периода 05.07.2023 г. – 07.07.2023 г.

1. Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) и
Центрове за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с
умствена изостаналост (ЦНСТПЛУИ) и за пълнолетни лица с психични
разстройства (ЦНСТПЛПР) – гр. Батак.

При настоящата повторна проверка се установи, че всички предишни препоръки, отправени от омбудсмана, в качеството му на НПМ, са изпълнени.

Към момента на посещението на екипа на НПМ в ДПЛУИ са настанени 39 души при капацитет 40, като всички отговарят на профила на социалната услуга. Те са настанени в две двуетажни сгради, към входа на които е изградена достъпна за хора с увреждания среда. Предприети са действия предназначението на сградите да се промени и те да започнат да функционират като центрове за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с умствена изостаналост. На практика това означава, че деинституционализацията на дома ще се осъществи чрез разкриване на нови услуги, които ползват материалната база на дома.

До сградите на ДПЛУИ са разположени 2 ЦНСТПЛУИ и 1 ЦНСТПЛПР с капацитет за по 15 души, който е запълнен.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Част от сградите на ДПЛУИ

Един от разкритите ЦНСТ

В годишните си доклади омбудсманът, в качеството си на НПМ многократно е отбелязвал негативната констатация, че като цяло липсва визия за преместване на услугите за резидентна грижа в общността. Вместо това се наблюдава противоположна тенденция – материалната база на старите институции, разкрити на голямо разстояние от общинския център, в някои случаи без съпътстваща инфраструктура, се преустройва с минимални средства за разкриване на защитени жилища и центрове за настаняване от семеен тип. Това води до практиката новите услуги да се разполагат фактически в същата сграда, или в двора на съответната резидентна услуга от стар тип.

В случая омбудсманът като НПМ счита за необходимо да посочи, че в Общите европейски насоки за преход от институционална грижа към грижа в общността (с. 129) е посочено: „Разработването на планове за бъдещо използване на сградите трябва да бъде част от процеса на закриване на институциите ... важно е и да се гарантира, че нито една част от сградата няма да се използва за предоставяне на институционална грижа за която и да е група ползватели“.

В дома и в трите ЦНСТ е извършен ремонт – подмяна на подови настилки, сложени са гардероби за съхранение на лични вещи и телевизори. Планирано е извършването на ремонт на покривите и външните стени на сградите на ДПЛУИ, поставяне на комарници и облагородяване на дворното пространство. Материалната база във всички помещения е в добро състояние. В стая са настанени по 2-3 души, като се спазват санитарно-битовите и хигиенни изисквания. Поставени са камери за видеонаблюдение в помещенията за хранене. За трудно подвижните потребители са осигурени антидекубитални матраци, масажори, седалки за лична хигиена и помощни средства за придвижване.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на Стандарт 12 от Приложение № 25 към § 2, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Наредбата за качеството на социалните услуги.

Столова

В ДПЛУИ 20 души са поставени под пълно запрещение, като на 19 от тях настойник е директора. В трите ЦНСТ общо 29 лица са под пълно запрещение, на 23 от които настойник е директора на дома.

Служителите оказват много добри грижи за потребителите и се прилагат различни видове терапии. С всички потребители се работи за реинтеграция в обществото и те ползват външни услуги в Център за социална рехабилитация и интеграция – Батак.

Щатните бройки са заети, освен един щат за санитар. През 2022 г. служителите от ДПЛУИ и ЦНСТ са участвали в редица вътрешни обучения на различни теми, както и в подкрепяща, групова и индивидуална супервизия от външно лице. За 2023 г. също е предвидено провеждане на супервизия от външно лице и различни вътрешни обучения на служителите.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Всички потребители са настанени със съдебно решение за срок от 3 години, като съгласно изискванията са били заведени лично в Районен съд – Пещера. Тъй като част от лицата са трудно подвижни, а служебният автомобил, с който са закарани до сградата на съда не е пригоден за ползване от лица с увреждания, съдията е отишъл до автомобила и ги е изслушал там.

Становището на НПМ е, че в случая, предвид спецификата на състоянието на лицата с умствена изостаналост и с психични разстройства, е добре да се използва възможността съдията да посети лично в дома или в центъра за настаняване от семеен тип потребителите, ползващи резидентни социални услуги. Тази възможност е предвидена в чл. 97, ал. 4 от Закона за социалните услуги, съгласно която в случай че лицето, чието настаняване е поискано, не може да участва лично в заседанието по ал. 3, то се провежда извън сградата на съда.

На едно лице е поставена диагноза – туберкулоза и е настанено за лечение в Държавна психиатрична болница – Карвуна. На всички потребители и на служителите е направена проба Манту, която е отчетена в норма. На лицата, при които показанията са гранични, ще бъде извършена рентгенография на бели дробове.

Всички лица са вписани в пациентската листа на личен лекар, който извършва необходимите профилактични прегледи. Настанените се преглеждат от стоматолог при необходимост, състоянието им се следи от психиатър от гр. Пазарджик. За 2023 г. до момента на проверката са настъпили 2 смъртни случая.

По време на проверката екипът на НПМ установи, че г-н А. А. Н., който е дееспособен и ползва социална услуга в ДПЛУИ, е подал заявление към Агенция за социално подпомагане – дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – Връбница, гр. София, за преместването му в социална услуга в общността (Защитено жилище). Към момента, той е с експертно решение с диагноза Генерализирани разстройства в развитието – аутизъм, но по данни на директора на дома, поради промяна в състоянието му е възникнала необходимостта да бъде преосвидетелстван за наличие на психично разстройство.

Видно от писмо с рег. № 2202-94А-00-0232/02.05.2023 г. на ДСП – Връбница, г-н Н. е вписан в листата на чакащите за настаняване в Защитено жилище за пълнолетни лица с психични разстройства – с. Подгумер, Столична община, но към момента няма свободни места.

2. Дом за пълнолетни лица с деменция (ДПЛД) – с. Горна Махала, община Калояново.

При повторната проверка се установи, че всички предишни препоръки, отправени от омбудсмана, като НПМ, са изпълнени.

Домът е за мъже и жени, с капацитет 60 места, от които 54 са заети към момента на проверката. От тях, 3 души са поставени под пълно и 3 са под ограничено запрещение, като за настойници и попечители са определени техни близки.

ДПЛД е разположен в масивна двуетажна сграда, в центъра на с. Горна Махала. Дворът на дома е пригоден за нуждите на потребителите, изградена е достъпна за хора с увреждания среда, има беседка, пейки, люлки.

Лицата са настанени в 16 спални помещения, има поставени телевизори и климатици. Изградени са 14 бани с тоалетни, но към момента не се ползват всички поради настъпила авария - теч. На всеки потребител е осигурено лично пространство, шкафче и гардероб. За трудно подвижните потребители са осигурени ортопедични легла, антидекубитални матраци и помощни средства за придвижване.

Изградена е система за повикване от стаите на потребителите, но няма камери за видеонаблюдение.

Спално помещение

Коридор

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

За 2023 г. е предвидено и е необходимо извършване на ремонт на санитарните възли, ВиК инсталацията и освежаване на спалните помещения и коридорите.

Предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на Стандарт 12 от Приложение № 25 към § 2, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Наредбата за качеството на социалните услуги.

Съгласно утвърденото длъжностно разписание, числеността на персонала е 36 работни места, разпределени по длъжности, както следва: 1 директор, 3 социални работници, 1 психолог, 0,5 трудотерапевт, 0,5 рехабилитатор, 0,5 лекар, 1 старша медицинска сестра, 6 медицински сестри и общ персонал. Всички длъжности са заети. През настоящата година са проведени обучения на 4 от служителите. През 2022 и 2023 г. е осъществена групова и индивидуална супервизия.

В дома е осигурено 24-часово медицинско обслужване. Потребителите са включени в пациентската листа на личен лекар от с. Песнопой, който извършва необходимите профилактични прегледи на настанените лица.

При необходимост се извършва стоматологично лечение в с. Песнопой или в гр. Хисаря. За всеки потребител е разработен план за здравни грижи. За 2023 г. до момента на проверката са починали 9 души.

Изготвени са годишен и месечни планове за психологическа работа. От плановете за социална работа е видно, че са провеждани множество дейности по културотерапия, музикотерапия, трудотерапия, индивидуални дейности и др. По време на проверката част от потребителите споделиха с екипа на НПМ, че скоро са се върнали от почивка на черноморието.

Настанените лица не ползват социални услуги в общността, тъй като най-близките са в гр. Пловдив.

3. Дом за пълнолетни лица с умствена изостаналост (ДПЛУИ) „Св. Врач“ – гр. Пловдив.

При поредната проверка се установи, че всички отправени от омбудсмана като НПМ препоръки за извършване на ремонтни дейности са изпълнени.

ДПЛУИ – гр. Пловдив (за мъже) е с капацитет 48 места, от които към момента на проверката са заети 46. Всички лица отговарят на профила на социалната услуга. Осигурена е достъпна среда за хора с увреждания, а дворът е добре поддържан.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

През 2022 г. е извършен ремонт на сградата – поставена е изолация, сменена е дограмата, извършен е ремонт на покрива, поставени са климатици и телевизори, сменени са осветлението и подовите настилки. Закупени са професионална пералня и сушилня, както и 11 медицински легла. Обособени са по още едно спално и санитарно помещение. Предстои изграждането и на нов санитарен възел.

Санитарен възел

Коридор към спалните помещения

Предлаганата храна е разнообразна и отговаря на изискванията на Стандарт 12 от Приложение № 25 към § 2, ал. 1 от преходните и заключителните разпоредби на Наредбата за качеството на социалните услуги.

Спални помещения

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Медицинските грижи за потребителите се осъществяват от 4 медицински сестри, при щат за 5 бр. Това води до невъзможност да се осигурят 24 часови медицински грижи и дневният график се допълва от социалните работници.

В дома има потребители със соматични увреждания, на инвалидни колички, което налага и полагането на повече грижи. Недостигът на персонал е осезаем при необходимост от настаняване на потребител в болнично лечебно заведение, тъй като лечебните заведения изискват да се осигурява придружител за времето на лечението.

Свободни са щатните бройки за 3 трудотерапевти, 1 медицинска сестра, 1 санитар, 1 гладач и 1 перач. Ежегодно се провеждат обучения и супервизия на служителите от Асоциация „Деметра“.

През 2023 г. до момента на проверката са регистрирани два смъртни случая.

За медицинското обслужване на лицата е определен общопрактикуващ лекар, който извършва необходимите профилактични прегледи на настанените лица.

Стоматологичната помощ се предоставя при нужда, от различни стоматолози според спецификата на оплакванията.

От настанените в дома, поставените под пълно запрещение потребители са 34, като на 9 от тях настойник е служител на дома, а на останалите – техни близки и роднини.

Изпълнява се Годишен план за социална работа, в който са включени дейности по културотерапия, трудотерапия, музикотерапия и др. Някои от лицата са ходили на почивка в Несебър за 7 дни. Потребителите ползват външни услуги – психолог от Асоциация „Деметра“.

По време на проверката екипът на НПМ беше информиран, че е планирано изграждането на общински път в непосредствена близост до сградата на ДПЛУИ, за което е отчуждено част от дворното пространство на специализираната институция.

Предвид профила на социалната услуга, това поражда притеснение, поради възможността от настъпване на инциденти. В същото време улицата, която води към дома (ул. „Свети Врач“) не е отбелязана на картата и е в много лошо състояние, което затруднява достъпа до ДПЛУИ.

**В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНИТЕ ПРОВЕРКИ, ОМБУДСМАНИЕТО КАТО
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ
ПРЕПОРЪКИ:**

1. На Изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане:

1.1 При процеса на деинституционализация на грижата за възрастни да се прилагат Общите европейски насоки за преход от институционална грижа към грижа в общността.

1.2 Да се окаже необходимата подкрепа на г-н Н., който към момента ползва социална услуга в ДПЛУИ гр. Батак, включително чрез включване като ползвател на подходяща социална услуга за пълнолетни лица с психични разстройства.

2. На кмета на община Батак:

2.1 Да се извършат планираните за 2023 г. ремонтни дейности в ДПЛУИ – Батак.

3. На кмета на община Калояново:

3.1 Да се извършат необходимите ремонтни дейности в ДПЛД – с. Горна Махала: ремонт на ВиК инсталацията и санитарните възли, освежаване на коридорите и спалните помещения.

3.2 Да се създаде организация настанените в дома лица да имат възможност да ползват социални услуги в общността.

4. На кмета на гр. Пловдив:

4.1 Да се предприемат действия за заемане на свободните щатни бройки в ДПЛУИ.

4.2 С цел опазване живота и здравето на настанените в Дома за пълнолетни лица с умствена изостаналост, да се предостави информация за това дали при изграждането на новия общински път е предвидено да бъде оставено достатъчно отстояние от сградата на социалната институция.

4.3. Да се извърши ремонт на ул. „Свети Врач“.